

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise, naročnino in oznanila prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 20.

V Ljubljani, 15. oktobra 1881.

Tečaj XXI.

Iskrice.

Sovraži hudobijo.

Veliko hudega, slabega in zlobnega bi se na svetu ne zgodilo in ne učinilo, ko bi hudobnež upanja ne imel, da bode njegovo malo-pridno dejanje — tudi pred svetom prikrito ostalo. V ta namen se spridenec in zvitež navidezno in hlinjeno — poslužuje brezbrojnih lepih pripomočkov, kateri so pa prav pogostoma pravi povod, da njegova hudobija tem preje — javna in očitna postane. Dobregra le hliniti se — a v resnici pa hudoben biti — ne traja nikdar dolgo. Koliko večja sramota pa temu sledi, misliš si sam lahko! Ali ni tudi to uže huda kazen, ako se boljšega delaš, kakor si v resnici, ker sam svojega tožnika in sodnika neprestano v svojih prsih sè saboj nosiš?

Čuvaj se vedno prav skrbno pred prvim padcem; če si jedenkrat padel, padel bodeš vedno pogosteje, da se slednjič za vselej pogubiš. Tvoja dobra volja ti bo otrpnela, a vest pa zaspala — in gorje tebi! — Se li moraš na trdem, gladkem lédu telesnemu padcu ubraniti?

Velika revščina je mati, a pomankanje pravega razuma pa oče vse hudobije.

Vse hudobije slepijo človeka z naličjem čednosti in kreposti.

Hudobija človeku še potem sramoto in nečast dela, ko se je uže zdavnaj čez prag večnosti v drugi — brezkončni svet podal.

Le oni je v resnici blag človek, kateri se hudobiji ne klanja, ji ne služi in pred hudobneži, naj so tudi imenitnega stanu, kleče ne plazi.

Le hudobneža prihodnost plaši, če tudi to navidezno pred svetom skriva; kdor krepost ljubi in jo ob enem tudi poseduje, ne boji se vi-

harnega življenja, ker ga zaupanje na srečno večnost najslajše tolaži, katero mu je ob enem krepko orožje proti pogubnej strasti in hudobiji.

Ko enkrat človeka hudobija in strasti zavoljo starosti ali pa tudi drugih okoliščin same zapusté, domišljuje si navadno tak revež, da se jim je sam odpovedal. Kolika slepota in budalost!

Kdor hladno, brezčutno in lahkomišljeno pot hudobije nastopi, temu je pot do pravega poboljšanja za večne čase zaprta. Takemu ni nobene rešitve več! Oj groza!

Ako si v hudobijo zabredel, naj bode tvoje častno delo — resnični kès in stanovitno poboljšanje.

Nobena hudobija se človeku teže ne odpusti, kakor razni pripomočki, s katerimi si dostikrat prizadeva prikriti jo.

Za svoje napake in hudobije se najhitreje umiriš, če imaš še toliko dobre volje, prepričanja in značaja, da jih prav spoznaš, jih ne prikrivaš in jih brez olepšave tudi obstaneš.

Človek hudobnež svoje male napake jedino zato rad drugim priznava (se jih spozna), da s tem druge slepi in slepari, ter se dobrega človeka — hinavsko kaže.

Človek uzroke svojih hudobij zavrača najraje na okoliščine, ki ga obdajajo, ali pa na druge ljudi, čeravno jedini in pravi vir hudobije tiči v njem samem.

Vadi se v dobrem.

Duševne napake (greh in strasti) podobne so telesnim ranam; če se telesne rane še tako skrbno zdravijo in dobro ozdravijo, puščajo za sabo vendar-le neprijetne obrastke (obrobke), ter so v vednej nevarnosti, da se zopet sè svojimi bolečinami obnové.

Nobeden ne stori toliko dobrega, da bi še nekoliko več storiti ne mogel, nobeden ne živi tako krepotno, da bi še bolj popolnoma ne mogel živeti; tudi ni nobeden tako spriden in hudoben, da bi še hudobnejši postati ne vtegnil.

Tukaj na zemlji ni nobena reč popolnoma — vse je pomankljivo; kar ljudje tukaj popolnomast imenujejo, je k večemu le malo približevanje k pravej popolnosti — unkraj groba.

Ako si domišljuješ, da si v resnici dober, krenil si jo uže od prave poti, katera te k dobremu vodi. Zapusti tako domišljijo brez odloga!

Ako hočeš v dobrem napredovati, ako hočeš kdaj pravo popolnost (v kreposti) doseči, ako hočeš mirno in bogoljubno ter zadovoljno in srečno živeti, bodi oprezen, krotak in ponižen; to je jedina pot, katera te pripelje do pravega, dobrega in v resnici koristnega življenja.

M. R.

I.

France Svetličič.

*

Pastir Gospodov zvest in neutrudljivi,
Sin blag Slovenije bil dan svoj živi,
Marsktero pesmico si pel ji milo.

*

Blagi ta pesnik — France Svetličič — se je rodil v Spodnji Idriji 2. aprila 1814, v prvih šolah učil se pridno v Idriji, v latinskih in bogoslovnih v Ljubljani, slovenščine l. 1837 pri prof. Fr. Metelku; posvečen za mašnika l. 1839 je služil najprej za kaplana v Rovtah do l. 1843, v Cirknici do 1846, na Verhniki do 1856, za župnika v Sorici do 1863, v Godoviču do 1878; v pokoju bival nekoliko na Razdertem, potem v Ljubljani, kjer je umrl 22. februarja 1881 ter pri sv. Krištofu bil pokopan sv. Matija dan.

Priobčevati je svoje pesmice ranjki jel l. 1846 v Novicah, kjer ste prvi dve „Življenja namen“ pa „Najdena domovina“ (Po stezi v dolino popotnik hiti, — Po hoji se vidi, de se mu mudí . .) brati l. 20, tretja — sonet — „V spomin slovenskiga junaka“ (Bog z nami! ko požene, Ravbar pravi . .) pa l. 38 z znamenjem — č. Sonet prvi, dasi ponatisnjen v Cvetn. slov. slovesn. str. 84, naj kaže se tudi tukaj:

Življenja namén.

Življenje naše, bratje! je oranje;
Začetik, ko se pameti zavemo,
In konec, ko drevó pustivši, gremo
Se vleč, in nas obide smertno spanje.

Življenje naše, bratje! je sejanje,
Pri katerim se poléniti ne smemo,
Ker čas po bliskovo hití, in vemo,
De, kdor je len ob setvi, malo žanje.

Poklic naš nam odločena je njiva,
Nočí so brazde in razori dnevi,
In zerna zabranane naše dela.

Perst razdrobljena, ktera jih pokriva,
Bo dala kal in rast tud' prazni plevi;
Nje slama pa bo klas snetiv imela.

V naslednjem tečaju 1847 so v Novicah prišli na svetlo l. 12 sonet „Življenje“ (Potoku kamne omeči mahovje . .); l. 19 balada „Erazem Ravbar“ (Karkoli je déklic Planina rodila, — Nobena ni lepši od Mete cvetela . .) po Valvazorju XI. 14; l. 23 sonet „Vprašanje“ (Po suhimrodu kupec

milo gleda . .); l. 38 romanca „Alenka“ (Zakaj gor na hribcu, kjer vetric pihljá, — In bister studenic spod skale vervrá. .); in l. 41 po Prešernovi „Nova pisarija“ zloženi sonet (v. Cvetn. slov. slovesn. str. 85):

Zabavljica.

Sonetov, praviš mi, ne poj nikari,
Zdravice vodopivcam so preslane,
Gazele ženskim vnemajo možgane,
Seršenov mi ne draži, Bog obvari!

Romanc ne bodo poslušali stari,
In zabavljice so le malo brane,
Balada tvoja me kar nič ne gane,
In glose — te so malovredni dari.

Kaj zlodja moram péti, pa me uči,
De bo prijetno tvoji umni buči,
Junaške, elegije alj pravljice?

Teh ne; ampak natanjko mi popiši:
Kak iz kletí preganjajo se miši, —
In bodem djal, de modre si glavice.

Leta 1848 so donesle Novice l. 47 sonet njegov „Moj svèt“ (Priatelj ljubi! brez britkost življenje — Resnica je, kar pravim — nima cene . .); l. 1849 št. 14 sonet „Dekletam“ (Lepo je viditi kak v travi veli . .), št. 20 sonet „Zvest prijatelj zdravilo življenja“ (Kot rudar perve dni brez luči v jami . .), ponatisnjen v Slov. Ber. za VIII. gimn. razr. 1881 str. 91. 92; in št. 46 sonet:

Zdihljeji.

Če čuti žalost mlada pasterica,
Ko vidi, de na rosnih tleh vsa vela,
Ki včeraj med sestrami je cvetela,
Leži po noči zlomljena cvetlica;

In če zalije ji okó solzica,
Ko ne zagleda kaplje, kjer mezela
Spod senčniga germovja, in šumela
Po belim pesku, hladna je vodica:

Kdo bode meni branil žalovati,
Ko vidim, de v košatih hrastov senci,
Ne vém zakaj — suši se lipa zala;

Ko slišim, de tihota je postala,
Kjer pesme so prepévali Slovenci,
De jih je bla vesela Slava mati?

Poučevanje v naravoslovji.

(Dalje.)

Šestnajsti dan.

Vse drugačne prikazke pa zapazimo, ako sègrejemo vodo v posodi na ognju. Kaj se namreč zgodi, ako se tekočina hudo segreje pri ognju? (Vreti začne.) Ako bi pustili to dovolj časa, postala bi posoda prazna; kam je zginila tekočina? — (Izhlapela je.) — S začetka zapazili smo, da so se iz posode kviško vzdigovali majheni mehurčki, kaj je bilo to? — (Zrak.) Kako je prišel zrak v vodo? — Zrak je povsodi, tedaj tudi med vodnimi delki. (Kmalo zapazimo na dnu posode še večje mehurčke, kateri sicer kviško ustajajo, a do verha vendar ne pridejo; to se tako dolgo ponavlja, da se začne vsa tekočina v posodi nekako gibati, takrat pa rečemo, da voda vre.

Ako je tekočina gosta, tedaj zračni mehurčki ne morejo tako lahko na verh, in kaj menite, kaj se bode s tekočino zgodilo? — Zračni mehurčki bodo tekočino tako dolgo vzdigovali, da bi začela čez posodo teči; to zovemo, da tekočina kipí. Lug kipí še raje, kakor kaka druga tekočina; zakaj? — Kaj rajše kipí, voda ali mleko? — Kje je iskati vzroka, da mleko raje od vodé kipi?

Tudi mastne tekočine rade kipé, ker njih poveršje zaradi gostobe bolj zadržuje topli zrak, da tako naglo izpuhteti ne more. Pri koliki stopinji zavre voda? — Ako bi potem, kadar voda že vre, pa le še vedno na ogenj nalagali, bode toplomer vedno 80° R. kazal, ker večja toplota, ki prihaja, izporiva. Kaj se iz tega učimo? — (To se učimo, da pri prehodu ali spreminjevanju tekočega telesa v zrakastega, se toplota veže.)

Kuharica navadno posodo, v katerej jed kuha, s pokrivalom pokrije; zakaj? — Zato, da poprej zavre. (Kako bi to bilo?) — Zapomnite: Med pokrivalom in vodó se nahajajoča sopara otežuje vzdigovanje novih hlapnih mehurčkov, in tako gre zraven prišedša toplota večjidel nazaj v tekočino, ter se vsled tega nekoliko nad vrelinom sègreje. (Vendar to dolgo ne traja, ker nabrani hlapovi kmalo pokrov vzdignejo, ter zbežé. Kaj je tedaj treba storiti, ako hočemo, da nam tekočina močno in hitro zavre? — (Trebaj je posodo dobro zapreti, da zrak iz nje uiti ne more.) — Papini-ovi piskri; — ventil zabranjuje razperšenju posode.

Ako se tedaj posoda terdno in varčno zakrije, zrak na tekočino nekoliko močneje pritiska, ter se vročina poveča in pomnoži, vendar to vrenja ne pospešuje, ampak ono (vrenje) gibanje tekočine se skoraj še pozneje prične; zakaj neki? — (Pomnoženi pritisek zraka gibanje nekoliko obteži ali zabrani.) Kolikor manjši je tedaj pritisek zraka na

tekočino v posodi, toliko preje se začne tekočina gibati ali valoviti. Na gorah, kjer je pritisek zraka slabeje, voda tudi dosti prej zavre. N. pr. na Montblanc pri 68°, zato se pa navadno na njih meso le v zapertih posodah skuha.

Sedemnajsti dan.

Raba toplomera za merjenje visočin. — Znano nam je že, da se verši hlapljenje toliko hitreje, kolikor večja je toplota; vendar je tudi pri tem čudna izjema. Ako sègrejemo n. pr. železno žlico prav hudo, ter spustimo v njo kaplico vode, tedaj vidimo, da se kapljica v žlici suče in verti sem in tja, toliko časa, da preje tudi ne izhlapi, dokler se žlica nekoliko ne ohladi. Kakošni zakon bi utegnili iz tega prikazka posneti? — (Silno vroča telesa vode ne segrejejo do vrelišča. Z mokro roko more se vroča rudnina potipati, more se tudi primerno naglo skozi raztopljeno železo potegniti, ne da bi si jo opekli.)

Toplota se tedaj porabi, kadar in kjer se narejajo sopare; kam pa neki preide toplota v tacih slučajih? — (Ona je v vodni sopari.) Kakor hitro se pa vodena sopara zopet v kapljivo vodo zgosti, občutimo jo zopet. Kaj se tedaj zgodi, ako sopari toploto odvezamemo? — (Ona se zopet v vodo spremeni.) Kaj se zgodi pa s tekočino, ako jej odvezamemo toploto? — (Tudi ta se spremeni zopet v prvotno prvo telo nazaj.) V zraku ne moremo tega tako dobro opazovati, zato lahko vodeno soparo v posodo vjamemo, ter jo ohlajamo.

Sopara porabi se na več načinov. Kdo ve imenovati, na kateri način? — (Pri parostrojih.) Zaradi nje razpenjavosti ali širivosti zamore se para rabiti v tem slučaju. Silno moč razpenjavosti provzroči pa še le takrat, ako se spravi v 1500krat manjši prostor od prvotnega. V kotlih za soparo narejenih se sopara nareja in se vodi po cevih, odtod se spušča sedaj pod bat, sedaj nad njega, ta pa premiče unanje kolo in s tem vso mašino. Po okoliščinah obširneje o tem.

(Zgodovinsko. Parostroj — lokomotivi.) Kdo zna, kako se da sopara še drugače rabiti, posebno tam, kjer se bolj njena toplota, kakor njena razpenjavost rabi? — Vedite, nekatera poslopja grejejo s soparo; kako bomo imenovali tako vravno? — (Kurjavo s soparo.) V spodnjih prostorih je kotel za soparo (hlapnik), iz tega gredo sopare po cevih pod tlami ali ob stenah sob. Kako to, da so pri tem sobe tople? — (Zato, ker se sopara v cevih v kapljivo vodo spreminja, ter tako svojo vezano toploto cevim oddaja.) V nekaterih krajih imajo tudi take sušilnice, v katerih suše tudi perilo s soparo. Čemu se tedaj dá sopara še rabiti? — (Za sušenje.) Rabi se pa posebno za sušenje rado vžigajočih se teles, n. pr. za sušenje smodnika, tobaka, sladu i. dr.

Pa tudi za kuhanje se sopara rabi. Nekateri kuhajo krompir s soparo in ne v vodi, tako postane krompir bolj škroba bogat, in bolj rediven, a pozabiti se ne sme, da pri tem pa več alkohola izgubi.

Naj omenim še neke rabe sopare, kjer se pa ne rabi ne nje toplota, niti nje razpenjavost, ampak le nje spreminjava v kapljivo-tekočo podobo. Kadar namreč narejajo špirit iz krompirja po zdrozovanju (mešanji) in vrenju, ima on še mnogo vode v sebi, katero pa je treba iz njega odpraviti. To pa se zgodi na prav lahek način. V steklenico (Kochflasche) denemo zmes špirta in vode, drugo kupico pa prazno postavimo v hladno vodó. Pri razgretji kipé sopare špirta, kajti špirit zavre že pri 62° R. ter se v prazni kupici zgosté. Kadar je polovica zmesi izhlapila, odstavi se luč, in pokaže se, da je špirta več, kakor vodé sopuhu podobne postalo. Tako ravnanje zove se prekapanje (destilovanje). Ako bi se večkrat destilovalo, tedaj bi se špirit skoraj popolnoma od vode ločil. (Prav za prav se špirit prav čisto od vode ne loči, kajti 90 — 96 percentni špirit dobi se še le po prežigovanji ali rektifikovanji.) — Kako in čemu se da tedaj sopara še rabiti? — (Za sušenje, kurjavo, kuhanje, pri parostrojih in pri destilovanji.)

Naštejte razne načine rabe sopare! (!) — (Pervič rabi se razpenjavost sopare; 2. nje toplota in 3. povernitev nje v tekoči stan.) *Kaj je razumeti pod destilovanjem? Kako ločijo špirit od vodé?*

Sokrat, pedagog.

Sokrat je bil rojen v Atenah l. 469 pr. Kr. Oče mu je bil podobar, Sophroniskos, a mati Phaenarete. Nekaj časa je bil tudi Sokrat podobar, a pozneje mu to ni ugajalo. V svojem 30. letu je postal učenik. Za ta stan se ni kaj posebno pripravljaj, a izobražen je bil v vsem, kar mu je tadanji vek ponujal. Tudi se je privadil družbinske omike občevaje z odličnimi ženami. Prizadeval se je naj poprej sam moder postati; v tem se je odlikoval od modrijanov tega časa, ki so svojo modrost za denar prodajali. Sokrat ni imel posebnega kraja za poučevanje, sedaj ga najdemo na tergu, sedaj v delavnicah, kjer občuje z možmi in mladenči, ter jih izprašuje in poučuje. Vendar je bilo nekaj učencev, ki so se pri njemu izučili, ali jih je pripravljaj na kako smer v življenji. Najbolj znani med temi so: zgodovinar Xenophon, sloveči Alcibiad, tiran Kritias, ki je bil pod vladu strahú sovražnik nekdanjemu učeniku, veliki modrijan Plato, dalje Aeschines, Euklid, Aristipp in Antisthen. Vsi poznamo žalosten konec blagega moža. Dokler je živel, boril se je neprestano zoper laž, nečimernost in samopridnost svojih rojakov; Alcibiad imenuje ga naj-

večega izmed Grekov; učenec njegov, Platon, mu je spisal slavni zagovor; Cicero pravi od njega, da je modrost iz nebes prinesel v mesta in sela v stanovanje ljudi, a v njegovem 70. letu ga je zatožil Melitos, mlad pesnik, Anytos, demagog, in Lykon, govornik, da taji državne bogove, da vpeljuje nova božanstva, da zapeljuje mladino, obsojen je bil, da mora izpiti kozarec strupene pijače (pri Grekih tačas navadna smertna kazen). V treh rečeh je bila posebna njegova moč in veljava. 1. Bil je zvest prijatelj svojim učencem; 2. nesamopridno je iskal resnice; 3. njegovo življenje se je zlagalo z njegovim naukom. To je zadosti, da ga stavimo v izgled vsakemu gojitelju. Ljubezen do učencev, do poklica, je pač tisto, od kar zavisí vsako delovanje učiteljevo. Marsičesa pride, kar obtežuje to ljubezen, a pomankanje ljubezni obtežuje napredek. Učenik naj rad hodi v šolo in naj ga veseli poučevati. Učenci naj zapazijo, da se učitelj za nje zanimiva, da z njimi delí žal in veselje. Učeniki, ki hočejo preveč biti spoštovani in otrokom nikdar ne pokažejo veselega obraza, grené si sami življenje in ne dosežejo mnogo. Jean Paul pravi: Veselost je drevo, pod katerim vse lepo rase. Pestalozzi je prav zarad tega tako velik, ker je ljubil otroke in revno ljudstvo.

Kar zadene drugo točko „ljubezen do resnice,“ imamo dan danes veliko lože, kakor je imel tačas Sokrat. Pogan je iskal resnice, da bi druge o nji poučeval, a ni je najdel; mi jo imamo v kerščanski veri, resnice njene so neomajljive, tudi véda nam govori o resnici. Kerščanskemu učitelju je resnica to, da se derži razodenja Božjega. A nekaterim to ni zadosti da le verujejo razodenju, marveč hočejo resnice in skrivnosti preduhtati. Ti iščejo solnca, ki se na jasnem nebu svetí. — Ljubezen do resnice se posebno priporoča učiteljem, ki poučujejo v zgodovini ali pa, ki pišejo zgodovinske bukve. Marsikak presodek, marsikaka neresnica se razširja od ust do ust, ali se prepisuje iz bukev. Kdo se pač trudi, da bi spoznal resnico po avtentičnih virih.

Kar se tiče 3. točke, kaže se nam res Sokrat velikan. Vsi zgodovinarji pravijo o njemu: Storil je sam vse, kar je druge učil. Tak bi imel biti učitelj, ako vzamemo, da uči le, kar je dobro in resnično, a pravi vzor učenikom se nahaja samo jeden pot v svetovni zgodovini; in to je bil — Kristus, ki je bil s svojim naukom, z besedo in dejanjem in v vsem svojem življenji učitelj in gojitelj človečanstvu. Ako je bil tudi Sokrat, kakor vemo, v nekaterih rečeh zmotljiv, vendar je bil le velikan, ker sam je spolnoval vse, kar je zahteval od svojih učencev. Nekaj posebnega je bilo to, da se je v svojem poučevanju deržal le možkih, rekel je, da ženske nimajo toliko moči in stanovitnosti, da bi premišljevale in preudarjale, a tega je posebno treba pri modroslovji. Kaj bi rekel dan danes Sokrat, ko bi videl ženske šole in vseučilišča. Ali bi potem besedo preklical, nemara bi rekel, kakor njega dni Napoleon: „nekaj manj mo-

droslovja pa več gospodinjstva“. Znano je namreč, da je Napoleon rekel slavni gospej, ko mu je nasvetovala zboljševanje odgoje: „preskerbite nam mater“. Ali bi mu naš čas sè svojimi ustanovi za žensko odgojo bolj ugajal, no, tega nočemo pretresovati.

„Spoznavaj samega sebe“. V teh besedah je izraženo kar si je Sokrat mislil o smotru pouka. Pouk in odgoja mu le pripomoreta do spoznanja in resnice. Človek sè svojimi naravnimi zmožnostmi mu je predmet, od katerega izhaja vsa odgoja in v katerega se zopet povrača. Smoter pouka je Sokratu: razvitek duševnih moči, svobodna misel in preiskava. Zato je neprijatelj vsaki vědi, ki se zanaša le na veljavo drugih; le taka vednost ima pri njem pravo veljavo, ki se razvije iz človeka samega. Tedaj poudarja prav posebno svojo metodo; napovedanega (pozitivnega) nauka ne najdemo pri njem. Pri teh načelih se pa Sokrat nekako zлага z Rousseau-om in mnogimi ljudskimi izobraževalci denašnjega dné; tudi njim je geslo: Svobodna misel in preiskovanje, in po tem načelu zbrisejo velik del veronauka. Ako dosledno mislimo, zavreči moramo potem ves zgodovinski pouk, ker tudi tam se pripoveduje le na vero. (Dalje prih.)

D o p i s i.

Iz Kamnika. (Učiteljska skupščina.) (Konec.) I točka. Zakaj ni nova šola pri ljudstvu tako priljubljena, kakor zasluži, in kaj bi bilo storiti, da bi dobila potrebno veljavo, poročuje učitelj Mesner iz Komenda. — Med drugim pravi, zakoni so stari toliko kot človeški rod, a se spreminjajo s časom; tako je tudi nastala iz stare nova šola, vsaka naprava ima svoje prijatelje in neprijatelje, tako tudi šola. Vzroki, da nova šola ni priljubljena, so blezo ti-le: V časih so učitelji sami krivi v svojem zasebnem življenji, da šola slabo slovi; vzrok so tudi strogi neprijatelji nove šole, dalje je vzroka iskati o napravi šole kakor take, ki naklada ljudstvu bremena in davke. — Dostikrat manjka tudi kolegialnosti med učitelji, vzlasti med mlajšimi in starejšimi. Med drugimi tudi omeni, da se kmetje čudijo, kako da imajo otroci pepelnico sredo, križev teden in vernih duš dan šolo, ko njih stariši v cerkev gredó, kakor bi otroci ne bili vere svojih starišev; tudi o velikem delu — o žetvi in ajdovi setvi stariši težko pogrešajo otrók in so nejevoljni, ako so kaznovani zato, ker so otroke doma obdržali, da jim pri poljedelstvu pomorejo. Poslednjič priporoča: 1) vsak naj natanko spolnuje svoje dolžnosti; 2) sleheren naj si prizadeva, šoli dobiti prijateljev; 3) šolski zakoni naj se tako uravnajo, da bodo veri in ljudstvu priležnejši; 4) živimo v prijateljstvu med sabo! — Oglasi se učitelj Letnar iz Doba, ter pravi, da v Kamniškem okraji mlajši starejših preko ne gledajo, tudi učitelj Strojčan iz Zaloga temu priterjuje, rekoč, da g. Mesner baje ni njega mislil, ki mu je sosed. G. Mesner pravi, da te besede ne veljajo komu navzočih, le sem ter tje se čuje o razporih med mlajšimi in starejšimi, in to je dalo povod, da je omenil stvari.

II točka. Vprašava pri poučevanju. To točko so imeli izdelati vsi učitelji in žreb je določil poročevalca, učitelja Jereba iz Tunjic. Govoril je o lastnostih vprašanja in razjasnoval to po izgledih, kakor se to nahaja po metodičnih knjigah. Debate o tem se vdeležujeta učitelja Strojan in Čenčič, a učitelj Letnar misli, naj se še kdo o tem zasliši. Ponudi se k besedi učit. Strojan, ki je to stvar še bolj na drobno pojasnil, in razložil, kako naj se učitelj pri vprašanji ozira na ves razred, in učencem njih vednostim in napredku primerna vprašanja daje. Učitelj Pfeifer iz Goričice misli, pri nalogah iz računstva naj se kar moč blagu prava cena pové, a ne namišljena; priporoča tudi branje dobrih knjig in poslušanje učiteljev, ki so v prašanjih izurjeni. Debate se še vdeležé učitelji: Javoršek, Potrato, Gregor Kozelj in Letnar.

III točka. Izleti učencev z učitelji, koliko ti pripomorejo za poučevanje o domačiji? V tem sta poročevala učitelj Henrik Viziak iz Doba in učiteljica Emilija Gerkman iz Moravč. G. Viziak živo slika tak izlet in reče med drugimi, da je treba otroke opozarjati na zanimive stvari pri izletu, bodi si iz naravopisja, bodi si iz zgodovine krajev, katere prehodijo. Gdč. Gerkman pa razločuje izgrede v dvoji namen: a) v razveselovanje in zabavo, b) v pouk, odgojo in razbistrenje uma.

Poročilo bukvarničnega odseka. — Pervomestnik učitelj Javoršek poroča o učiteljski bukvarnici, nje prihodkih in stroških. Nasvetuje se, naj se učit. bukvarna vpiše v »Glasbeno Matico« in tudi v »Slovensko Matico.« — Sprejme se z večino glasov. Za naročevanje se priporoča: »Učit. Tovariš«, »Kres«, »Ljubljanski Zvon«, »Popotnik«. — Sprejme se samo za »Učit. Tov.«, drugi listi se bodo še le naročevali, ako ostane kaj denarja potem, ko se nakupijo pedagogične knjige (kakor so spodaj nasvetovane). Predsednik izroča predsedništvu podpredsedniku in potem priporoča več nemških pedagogičnih knjig za nakupovanje. Učit. Mesner predlaga, naj se vse po gospodu nadzorniku nasvetovane knjige nakupijo, a g. poročevalec vendar misli, da to ne gre, marveč se mora za vsako knjigo posebej glasovati. — Sprejme se vse po nasvetu g. nadzornika. V bukvarnični in stalni odsek so bili vsklikoma voljeni prejšnji, in sicer: a) v bukvarnični odsek: Javoršek, Golmaier, Pfeifer, Letnar in gdč. Gonse; b) v stalni: Golmaier, Mesner, Javoršek, Letnar in Čenčič. Posebnih nasvetov ni bilo. Skupščina se običajno konča ob 1 uri popoldne, in navzoči zakličejo »slavo« presvitlemu cesarju. K obedu se zbero skupščinarji v gostilnici pri »Kramarji«, kjer med veselimi pogovori hitro čas poteka.

Šolski ukazi.

Iz seje c. k. dež. šol. sveta dne 3. septembra 1881. — Perovodja prebere rešene vlozbe, in potem nastopi dnevni red.

Prošnja okrajnega šolskega sveta v Cerknici, da se odpravi obvezno poučevanje v nemščini na 4razredni ljudski šoli v Cerknici, oddaje se krajskemu deželnemu odboru, da izreče o tem svoje mnenje.

Na podlagi nasvetov dotičnih krajnih in okrajnih šolskih svetov, postane provizoren nadučitelj stalen, in potem se devet učiteljev in učiteljic stalno nastavi.

Učni čerteži za leto 1881/82, katere je predložilo c. k. ravnateljstvo za učiteljski v Ljubljani, so bili odobreni z dotičnimi ukazi, kar se tiče slovenskih učnih knjig.

Vprašanje ravnateljstva c. k. učiteljskih, kar se tiče sprejeme gojencev v I leto, ki niso slovensčine zmožni, predlaga se na višje mesto.

Razsoja se o prošnji učitelja, da se mu plača, zaradi disciplinarne preskave zaostala, za nazaj nadomestí.

O disciplinarni preiskavi, izvršene nad učiteljem, se izreče sodba.

Prošnja bivšega učitelja za sprejem v učiteljski stan, predlaga se na višje mesto s primernim nasvetom.

O predlogi krajnega šolskega sveta, kar se tiče prestave učitelja, se razsoja.

Prošnji dveh pomožnih učiteljev za učiteljski izpit, predlagate se na višje mesto.

Kar se tiče preustroja deške ljudske šole v Kamniku, se ima dalje posvetovati.

Profesorju na srednjih šolah se prizna prva petletna doklada, gimnazijski učenik se potrdi v učiteljstvu, priznaje mu naslov »profesorja«.

Prošnje mnogih učencev za ponavljavno in nadomestno skušnjo se razrešijo.

Razne novice.

Slovensko učiteljsko društvo. Predsednik Govekar otvori skupščino s primernim ogovorom, pozdravljajoč zbrane učitelje in omenjajoč Njih Veličanstvo, presvitlega cesarja Franca Josipa I, kot najvišjega pokrovitelja šolstva in narodne omike. Njih premilčstivi skrbi zahvaliti je povzdiga in napredek današnje ljudske šole. Predsedniku se torej zdi najpristojnejše, da v prvi vrsti izreče trikratno slavo najvišjemu šolskemu zaščitniku, presvitlemu cesarju Francu Josipu I. Skupščina vstane ter navdušeno kliče: slava! — Dalje povdarja predsednik, da si učiteljsko društvo prizadeva koristiti ljudski šoli in ž njo milemu našemu národu, in tako skupni domovini Avstriji. Prizadevati pa se mora učitelj za versko-nravno izobraženje mladine; to bode koristilo ne le šoli — marveč tudi zunaj šole med národom. Omeni tudi uzroka, zakaj ni mnogo udov pri slovenskem društvu, ker národno prizadevanje ne prinaša drugega, nego trud in delo, in za nameček še kaj bridkega. Konečno pravi: to naj nas ne straši in ne plaši, vsaj vemo iz skušnje, da brez vztrajne marljivosti, brez velicega in neumornega dela se kaj prida ne doseže; bodimo torej marljivi v svojem poklicu, trudoljubivi ter neumorno delajoči za vzvišeni cilj, ter nikar ne zgubimo poguma in poterpežljivosti, in v svesti si bodimo, da bode naša koristna in pravična stvar, za katero se poganjamo, z božjo pomočjo napredovala in konečno tudi zmagala.

Tajnik Močnik poroča v društvenem delovanju. Pri občnem zboru 23. septembra p. l. je bilo sklenjeno, naj društvo zaradi vpeljave učnega jezika na učiteljski pošlje peticijo do slavnega ministerstva, do državnega zbora na Dunaj in do slavnega c. k. dež. šol. sveta v Ljubljani, isto tako naj društvo prosi, naj se po učiteljskih gojenci vadijo v spisovanju uradnih pisem, kakor jih potrebuje v svojem prihodnjem stanu. Odbor je sestavil prošnje in poslal na dotična mesta. Naravnost nismo od nikoder dobili odgovora, a tudi ukora ne,

a ministerstvo je ukazalo, da se ima v nekaterih predmetih (verouk, matematika, geometrijsko risanje in oblikoslovje ter na moškem tudi v prirodoslovju) poučevati v slovenskem učnem jeziku. — Vpeljali so letos to za poskušnjo v prvem letu; začetek je torej storjen.

Sicer so bile društvene seje vsaki mesec, v katerih so se razpravljale stvari, ki segajo v društvene razmere, in zadevajo uredovanje »Učit. Tov.« — Rant-ove »mrčese« smo bili pregledali, a sedaj misli kmetijska družba to delo dati na svitlo, in g. Rant hoče spisu še nekaj dostaviti. — 7. aprila se je odgovorilo g. R. ju in drugovom, ki zahtevajo za pogoj vstopa k slov. učit. društvu, preuredbo društvenih pravil in drugačen šolski list, da se pravila prenamejajo le pri občnem zboru. Pri isti seji se je tudi odgovorilo g. Lapajnetu, ki nasvetuje, naj se učitelji na kranskem potegujejo za večje kvinkvije. Odgovorilo se mu je, da to sedaj ne gré, ker se na podlagi postave to ne dá vtemeljiti in ni upati, da bi prošnja bila uslišana. — V seji meseca maja je bil razgovor o nasvétu, naj bi društvo izdalo učilo za poočitovanje barv in o ponudbi rokopisa: »Pedagogika v slovenskem jeziku«. Zaradi pičlih dohodkov društvu ni mogoče nasvetov sprejeti. V dveh sejah junija meseca obravnavale so se stenske abecedne table, ki jih bodeta na svitlo dala Razinger in Žumer, kakor hitro jih bode ministerstvo po predloženem načertu odobrilo. Da bi se bilo delo med pretečenim šolskim letom predložilo, bi se izdava ne bila zakasnila. Zdaj je treba poterpeti do prihodnjega šolskega leta. In v zadnji seji je bil določen dnevni red današnji skupščini.

Blagajnik poroča: Društvo je imelo lanjskega leta ob tej dobi 20 gl. 95 kr. v gotovini. Društveniki za 1881. leto so vplačali letnine 67 gl.; za razprodane društvene knjige se je dobilo 31 gl. 40 kr. Dohodki znašajo v vsem skupaj 119 gl. 35 kr.; troški: 14 gl. 46 kr., ostaja torej v gotovini 104 gl. 89 kr. Svota bi bila večja, ko bi bili vsi društveniki plačali letnino. Od te gotovine bode treba plačati tiskovine za današnji občni zbor, od katerih računa še nijsem prejel, a mislim, da ne bode znašal preko 5 gl., tedaj smemo računati, da ima društvo v gotovini čistih 100 gld.

Na predsednikovo vprašanje, da li ima kdo kaj omeniti o blagajnikovem poročilu, oglasi se Stegnar, ter hoče vedeti, ali so učitelji Novomeskega okr. društvu pristopili, kakor so obljubili in sklenili pri svoji okrajni skupščini? — Predsednik odgovarja, da se to dosedaj še ni zgodilo, ter izraza nadejo, da bodo učitelji mož beseda. Na to prevzame predsednik besedo, ter sam reši vprašanje, zastavljeno kot glavno točko dnevnega reda in sicer: »Katere dolžnosti ima národen učitelj do svojega národa«. V svojem govoru kaže v prvi vrsti na učiteljeve dolžnosti, ki mu jih naklada učiteljski stan, z ozirom na pouk in odgojo mladine v šoli in na izobraževanje národa zunaj šole. Učitelju biti je značajnim, kar mu je mnogokrat prav težavno, kajti stranke se zanj potegujejo z lepo, a tudi s pretenjem. Učitelj naj ostane neomahljiv, ter naj se niti bridkosti niti žertvovanja ne straši, kjer gre za národne svetinje. Spoznavanje samega sebe in pomanjkljivosti lastne izobraženosti naj nas spodbada k marljivemu napredku v znanostih, katerih si nismo osvojili na národni podlagi. V daljni razpravi govornik tudi omenja grdega zlega, ki je pri Slovencih sploh neizvzemši učiteljev, zelo razširjen na kvar národnega razvitka. To zlo je preziranje domačih umotvorov. Da ima kaka knjiga, kak časopis veljavo, mora kje drugje izhajati; domače ne velja, a tuje se za drag denar kupuje, domače pa ne podpira. Pisatelji naj bi knjige pisali, zalagali in sami pokupili. Sicer se te razmere na bolje obračajo in učitelji s pojemajočim strahom gledajo na slovstveno naše polje,

ter si že upajo segati po domačih rastlikah. Se vé, da s tem še ni zadosteno národnim terjatvam. Zapričeto delo je treba vztrajno nadaljevati, da bode národ povzdignil se do boljše zavednosti. Z besedo in pismom pomagajmo sebi in národu do veljave, vzlasti podpirajmo duševno in materijelno učiteljski list, zajemajmo pa tudi po družih slovenskih listih blažilnih in znanostnih nauk. Ker je v družbi moč in napredek, zato naj bi učitelji dejansko ukrepali istinost tega izreka, podpirali društva in storili kaj za njih povzdigo, vsaj imajo vsa samo dober namen. Zato naj učitelj — tako sklepa govornik, posnemši glavne točke svojega govora — 1. točno izpolnjuje svoje stanovske dolžnosti, imajoč pred očmi blagor národa; 2. v javnem življenju z besedo in zgledom kaže svoje domoljubje; 3. podpira domače slovstvo materijelno in duševno, in 4. v vseh drugih okoljščinah pa naj dela v soglasji z národom in njega voditelji. V obče pa pri svojem národnem prizadevanju stavljajmo zaupanje v Boga in v moдрost presvitlega vladarja.

Med govorom, ki je skupščino navdušil, prišel je g. državni poslanec dr. Vošnjak kot društvenik in je bil sè slava-klici sprejet. Po končanem govoru Govekar-jevem, oglasi se g. dr. Vošnjak, in izraža veselje, da se národna zavest med slovenskimi učitelji zmirom bolj širi. Ponosni smete biti, pravi, da ste vender nekoliko dosegli s svojimi 3 prošnjami, sklenenimi v lanskem občnem zboru zastran vpeljave slovenskega kot učnega jezika na učiteljišči. Kranjski dež. šol. svèt prošnje ni uslišal. Prošnja na državni zbor je bila izročena šol. odseku, oziroma njega članu, učenemu g. državnemu poslancu profesorju Kvičali v poročevanje. Zaradi obilih opravil pa se je odložila do prihodnjega držav. zbora. Tretja prošnja je bila oddana ministerstvu za uk in bogočastje. Ta je našla v tem ugodno rešitev, da se je na ljubljanskem učiteljišči slovenski pouk uvel za 4 predmete. Gojenci pa morajo zmožni biti slovenščine, kar je tudi vladna »Wiener Abendpost« izjavila. O tej prošnji se je g. dr. Vošnjak poleg drugih slov. poslancev razgovarjal z g. minist. referentom, svetovalcem Hermanom, ki je na zahtevanje, naj bi se pripravniki učili vsega v slovenščini, terdil, da je skerbeti tudi za pouk Nemcev na pripravnicah. Konečno se je g. Herman udal za 4 predmete v slovenščini. Od napredka pa zavisijo še večje koncesije. To tedaj je vpeh slov. učit. društva. Dobro bode, da društvo prošnjo ponovi za razširjanje slov. pouka. — V obče pa govornika veselí napredek slov. učit. društva.

Zbor na predlog nadučitelja Papler-ja soglasno voli g. dr. Vošnjaka častnim članom zbog njegovih zaslug za razširjanje slovenskega pouka.

Gospod dr. Vošnjak se zahvaluje za to odlikovanje in zagotavlja, da se bode vedno trudil, tudi v gmotnem oziru zboljšati stanje učiteljem, katero na Kranjskem nij še posebno veselo. Opravila mu niso dala ostati dalje pri zborovanju, zato zapusti zbirališče, spremljan z živio-klici.

Učitelj Stegnar poroča o nasvétu g. Lapajne-tovem, naj se vloži prošnja na kranjski deželni zbor, da bi učitelji petletnice dobivali v razmeri svoje plače. Sklene se po daljšemu razgovoru, naj društveni odbor konečno reši ta nasvét.

Tomšić prebere list g. Lapajne-ta, v katerem omenjeni ud želi, da bi se pri občnem zboru razpravljalo in po mogočosti izpeljalo vprašanje o združitvi vseh slov. šolskih listov v jednega samega, ker je to želja velicega dela slov. učiteljstva, in se čuje, da bi celjski »Popotnik« se tacemu novemu listu umaknil. — Prebravši list, poroča g. Tomšić o tej zadevi ter pravi, da vse to, kar g. Lapajne želi, bilo je v Ljubljani užé 1871. l.

Tega leta je namreč nastalo v Ljubljani slovensko učiteljsko društvo iz poprejšnega učiteljskega društva za Kranjsko. Naméra društvu je bila: »združiti vse slovenske ljudske učitelje na Kranjskem, Koroškem, Primorskem in Štajerskem«. Društvo je tudi imelo nekaj udov iz Primorskega, a mnogo iz Štajerskega. Društvene zadeve in koristi je obravnaval in zagovarjal »Učiteljski Tovariš«, ki je prvi in najstarejši list za naše slov. učitelje. Slovensko učiteljsko društvo je bilo 1872. leta na vrhuncu svojega slovesa, a tudi najbliže propadu. V tej dobi jelo se je tudi zabavljati na »Učit. Tovariš«, da je za nič, da premalo svobodno piše itd. Povsod se je povdarjalo in tudi po javnih časopisih pisarilo, da je treba slov. učiteljem novega šolskega lista in proč s »Tovarišem«! In res je začel na Štajerskem nov list izhajati pod imenom »Slov. Učitelj«. Človek bi bil mislil, da bode ta novi list ugajal slovenskim učiteljem in da se ga bodo učitelji oklenili z dušo in telesom. Ali temu ni bilo takó, v malo letih njegovega obstanka izginil je »Slov. Učitelj« iz javnega pozorišča, a »Učit. Tovariš« še vedno živi. Poročevalec ne vé, kaj je temu krivo, saj so v »Slov. Učitelja« pošiljali svoje sestavke največ oni učitelji, ki so si novega lista želeli. Lahko bi ga bili torej takó pisali, kakor njihovim željam ugaja. A list menda ni bil takó pisan, ker je moral takó hitro poginiti. Bil je pa tudi res zeló jednoličen in suhoparen, ako se pomisli, da se je vse leto vlekla v njegovih predalih »Občna zgodovina«, ki je potem še celó v posebnih iztiskih prišla na svitlo. A vendar ni čez »Slov. Učit.« takrat nihče zabavljal, vse je bilo dobro in iz spretnega peresa. »Učit. Tovariš« stoji vedno vsem slovenskim učiteljem na razpolaganje, zakaj si ga torej z izvrstnimi sestavki ne preustvarijo takó, kakoršnega si želé. »Tovariš-ev« urednik bode gotovo radostno sprejmal izvrstne sestavke, ki spadajo v šolsko blagó. Ako mora urednik sam napolnevati predale kacemu listu, nihče mu ne more zameriti, da je list sém ter tja preveč jednoličen. A »Tovariš« vendar ni in ni bil nikoli tako jednoličen, kakor nekdanji »Slov. Učitelj«; to mora pripoznati vsaki, kdor ga bere, a brati ga je treba ter potem še le o njem govoriti. — S »Tovarišem« se vendar niso mogli nekateri učitelji nikakor sprijazniti, — dasi užé 21 let izhaja; to si moramo pač slov. učitelji v veliko čast prištevati, da imamo list, ki toliko let živi, in ta list naj se zdaj kar uniči samo zato, da bode mogel drug list na svitlo. In res, osnovali so si štajerski učitelji nov šolski list, ki se imenuje »Popotnik«. Človek bi mislil, da bo ta list ustrezal željam ónih učiteljev, ki o vsakej priložnosti kričé o ustanovitvi novega šolskega lista. Pa tudi temu ni takó; kakor se vidi iz denašnjega Lapajne-tovega lista; učitelji štajerski s »Popotnikom« niso zadovoljni, ker drugače bi si novega lista ne želeli. »Popotnik« še ni dobri dve leti star in užé ne ustreza željam nekaterih slov. učiteljev; jaz pravim nekaterim, ker ti učitelji ne bodo zadovoljni z nobenim listom, naj ga izdaje in ureduje Peter ali Pavel; večina jih je pa vendar zadovoljna s »Tovarišem«, ker drugače bi se ne mogel vzdržati celih 21 let. Jaz bi torej predlagal, naj se slovenski učitelji zopet oklenejo nekdanjega svojega »Tovariša« ter naj ga podpirajo z različnimi spisi in dopisi iz vseh krajev naše mile slovenske zemlje in »Tovariš« bo gotovo to, kar si gosp. Lapajne poleg drugih učiteljev želí. Nov list ustanovljati, bi bilo smešno, ako imamo star list »Učiteljskega Tovariša«, v katerem so predali ne samo Kranjecem, nego tudi Štajercem, Korošcem, Goričanom itd. odpri, to je, vsem slovenskim učiteljem, bodi si od koder koli. To se zná, da se učiteljski list s političko pečati ne more, v ta namén imamo politične liste. Kdo nam je pa tudi porok za naročnike; z novim listom bi znali še celó te naročnike izgubiti, kar jih ima

do sedaj »Tovariš« in potlej smo učitelji popolnem brez šolskega lista. Oni, ki si novega lista želé, naj skrbijo za to, da bo imel »Tovariš« prav obilo naročnikov in pa mnogo različnega gradiva, in izhajal bode lahko po večkrat na mesec s tacim obsegom, kakoršnega si učitelji želé. Da se pa ne bode moglo reči, da smo odborniki slov. učit. društva zoper napredek šolskega lista, predlagam: »naj slavni zbor prihodnjemu odboru naloži, da to stvar v resen prevdarek vzame in o dotičnem vspehu v »Tovarišu« in »Slov. Narodu« poroča«. Gosp. Močnik pravi, da se ne vé, s kom naj se društvo prav za prav pogaja zaradi novega šolskega lista. Razen nekaj dopisov v »Slovenskem Narodu« se nij nikdo oglasil, tedaj društvo nijma nobene podlage s kom pogajati se. Gosp. Stegnar pravi, da so članki, katere prinaša »Popotnik«, jako zmerni in hvalevredni; v predalih »Tovariša« bi bili z veseljem sprejeti in isto velja o goriškej »Šoli«. Ako bi torej vso to tvarino prinašal »Tovariš«, bil bi dosta mikaven, in kranjski, štajerski in goriški slovenski listi bi imeli v »Tovarišu« zaželjeni jedin šolski list. Res nij uvideti, zakaj bi »Tovariša«, ki ima 200 naročnikov in se vzdrži, žrtovali neznanim napastnikom na ljubo. Mnogi se spotikajo tudi o profesor Marn-ovih životopisih, ki jih prinaša »Tovariš«. A govornik misli, da je to listu le na čast, če se v njegovih predalih zbira literarna zgodovina slovenska. Gosp. Močnik misli, da se bo goriška »Šola« težko hotela združiti, ker ima vladno podporo.*) S celjskim »Popotnikom« se je pa predlansko leto pogajalo, pa tudi nijso bili tamošnji učitelji zadovoljni, da bi se list spojil s »Tovarišem«. Tedaj bode zdaj najbolje, da ostane, kakor je, vsak pri svojem. Vzdor sklene, da se vprašanje jednega šolskega lista izroči odboru v pretres in poročevanje.

Po listkih so bili izvoljeni v odbor gospodje: M. Močnik, F. Stegnar, F. Govekar, A. Praprotnik, I. Tomšić, F. Papler, I. Režek, B. Kuhar in A. Žumer.

Pri skupnem obedu, ki je po zborovanji učitelje združil v čitalničneje restavraciji, je bilo prav živahno. Napilo se je najprej Nj. veličanstvu cesarju in pela cesarska pezem, potem so se vrstile zdravice napredku slovenskega učit. društva, značajnim učiteljem itd. itd.

Odborova seja slov. učiteljskega društva bode 3. novembra 1881. Na dnevnem redu: Razgovor o sklepih občnega zbora.

Šole v Belgiji. — Prostožidarji so verouk iz šole odpravili, katoliki so osnovali potem na poziv škofov katoliške šole, kamor hodi večina ljudstva, a dežela mora vendar plačevati državne liberalne šole. V provinciji Flandern n. pr. nahaja se 724 učiteljev in učiteljic za 432 učencev; vsak učenec stane tedaj 2522 frank 50 cts., učitelji imajo namreč 1,089.720 frank plače. V Cerneghem je bilo 12 dečkov in 2 deklici, poučevala sta jih 2 učitelja, prišla pa je še učiteljica; za teh 17 otrok je plačevala srenja 5000 frank. V Sleydinge, kjer so 4 učenci, stane vsak 2087 frk. V Ahene, okraj Namur, imajo 3 šole skupaj 7 učencev, ki stanejo 5891 frk. — V Thielrode sta učitelj in učiteljica, ki imata 1 učenko, a srenji to prizadeva troškov na leto 3300 frk. V Belceli ni ga otroka v državni šoli, a šola vendar stane 5971 frk. Takih izgledov je moč veliko navajati. Srenje protestirajo zoper neverske šole, s svojimi žulji ustanove katoliške šole, a morajo vendar odgojišča brezbožnosti in nejevere — državne šole vzdržavati.

*) »Šola« o ti stvari poroča, da se ta list vzdržuje s odstotki, ki jih učitelji plačujejo za knjižnice.

✠ V Zagrebu je umrl 18. p. m. g. Mijat Stojanović, c. k. okrožni školski nadzornik v miru, predsednik hr. pedagogijsko-kniževnega zbora, posednik zlatnega krsta (križca) s krono za zasluge i. t. d. Rojen je bil leta 1816 v Babjinogredi v Slavoniji, stariši so mu bili siromašni selaki; kar je postal, dosegel je le z lastnim trudom in prizadevanjem. Leta 1832 je postal učitelj, preko 12 let se je neumorno izobraževal v svojem stanu, in pripravljaj se za polje, na katerem je pozneje tako uspešno delal, ter potoval po deželi in nabiral národno blago. L. 1844 je izšlo njegovo prvo delo: »Uprave za dobro i kriepostno vladanje«. L. 1848 ga je brodska polkovina poslala za svojega poslanca v sabor v Zagreb; tam se je seznanil z odličnimi narodnjaci: dr. Gajem, Babukičem i. dr. Sedaj se prikaže Mijatevo pero naj prej v »Gajevej Danici« v raznih pesmih, ki so bile navdahnene s toplim rodoljubjem; odsihdob ni bilo časopisa, katerega bi on ne bil podpiral. — Knjig pa, katerih je spisal, je znatno število, 20 raznih delov je še v rokopisu; toliki delavnosti in vztrajnosti se mora vsak čuditi. — Po 45 letnem službovanji pri učiteljstvu, je stopil v pokoj, ter odlikovan bil zlatim križcem s krono za zasluge; odsihmal je posvetil vse svoje moči hrvatski književnosti in »hrv. pedagogijsko-kniževnemu zboru«, komur je bil predsednik do svoje smrti. Letos je bil tudi na Božji poti v Rimu, a odsihmal se mu zdravje ni več povernilo. Prejel je sv. zakramente za umirajoče, in je 18. p. m. v Gospodu zaspal. — Mertvaški prevod 20. p. m. je bil veličasten; ves Zagreb, — vsi odličnjaki, šole in učiteljišča so ga spremile do pokopališča. Ko minejo cerkvene molitve, govoril mu je nagrobnico g. Tomislav Ivkanec, učitelj na učiteljišči, v kateri je omenil, kaj je ranjki bil in koliko je delal za národ. — Večen mu spomin, njegovi duši pa sv. raj!

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Kranj. Na enorazredni ljudski šoli v Goričah, služba učitelja z letno plačo 450 gl. in naturalnim stanovanjem. Prošnje do 25. oktobra t. l. — Na Irazredni ljudski šoli v Kranjski gori, učiteljska služba, l. p. 450 gl. Prošnje do 15. oktobra pri okraj. šol. svétu v Radovljici. — Na Irazredni ljudski šoli v Majhovem (občine Šent-Mihel-Stopič), učit. služba, l. p. 400 gl. in stanovanje. Prošnje do 15. oktobra pri okraj. šol. svétu v Rudolfovem. — Na 4razredni ljudski šoli v Radovljici II učit. služba, l. p. 500 gl.; oddaje se začasno ali stalno. Prošnje do 28. okt. t. l.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gosp. Jož. Janovski, bivši pomožni učitelj pri II mestni šoli v Ljubljani, je drug učitelj v Šent-Vidu pri Zatični, in g. Oton Dietz v Šturiji (oba stalno). Začasno umeščeni g. g.: Henrik Paternost v Ložicah, Jože Klemenčič v Šent-Vidu pri Vipavi, Andrej Križaj v Ternu, J. Tomazič v Ihanu, Janez Raktelj v Ribnici, Janez Koren v Ostrožnem-berdu in gosdč. Marija Bernot v Knežaku. Gosp. Karol Weber, spraš. učiteljski kandidat, pride začasno na Vojsko; g. Anton Lapajne, dosihmal začasno v Ribnici, v Star terg pri Ložu. Pomožni učitelji v Postonjskem šolskem okraji g. g.: Janez Strehovec v Vrabčah, Anton Pegan v Planini, Simon Hiti v Suhorji, Štefan Jelen na Verbovem, France Bajec v Budanjah in France Zaman v Spodnjem Zemonu. Gdč. Franja Šetina je učiteljica v Litiji a ne v Šmartnem pri Litiji. Gosp. Jakob Furlan, je pomožen učitelj na I mestni šoli, isto tako tudi g. Jožef Travnar. »Laib. Schulztg.«